

Sygn. akt: I C 360/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 kwietnia 2022 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie: Przewodniczący: sędzia Juliusz Ciejek

Protokolant: sekretarz sądowy Anna Kosowska

po rozpoznaniu w dniu 29 marca 2022 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **B. S. (1) i B. S. (2)**

przeciwko **(...) Bank (...) Spółce Akcyjnej w W.**

o ustalenie i zapłatę

I. ustala, że umowa kredytu nr (...) oraz umowa kredytu nr (...), obie zawarte w dniu 11 czerwca 2008 r. pomiędzy powodami a (...) Bank (...) Spółką Akcyjną w W. są nieważne,

II. zasądza od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwotę 20.404,76 CHF (dwadzieścia tysięcy czterysta cztery franków szwajcarskich i siedemdziesiąt sześć centymów) i kwotę 46.320 zł 51 gr (czterdzieści sześć tysięcy trzysta dwadzieścia złotych i pięćdziesiąt jeden groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 30 marca 2022 r. do dnia zapłaty,

III. w pozostałym zakresie powództwo oddala,

IV. zasądza od pozwanego na rzecz powodów tytułem zwrotu kosztów procesu kwotę 8.381 zł 37 gr (osiem tysięcy trzysta osiemdziesiąt jeden złotych trzydzieści siedem groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, w tym kwotę 5.417 (pięć tysięcy czterysta siedemnaście) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 360/18

UZASADNIENIE

Powodowie B. S. (2) i B. S. (1) wnieśli w dniu 11.06.2018 r. pozwem przeciwko (...) Bank (...) S.A. pozew o zasądzenie 90.064 zł 59 gr tytułem nadpłat dokonanych w toku spłaty dwóch umów kredytów denominowanych w (...): nr (...) \ (...) oraz nr (...) \ (...), obu zawartych w dniu 11.06.2008 r., pomiędzy powodami, a (...) Bank (...) S.A. w W.. Kwestionowali postanowienia umowne dotyczące mechanizmu waloryzacji.

W toku procesu, z uwagi na zmianę poglądów judykatury wielokrotnie zmieniali powództwo.

Ostatecznie powodowie w piśmie z dnia 15 lutego 2022 r. wnieśli o:

1) ustalenie, że umowa kredytu nr (...) \ (...) oraz umowa kredytu nr (...) \ (...) obie zawarte w dniu 11.06.2008 r., pomiędzy powodami, a (...) Bank (...) S.A. w W. są nieważne i zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów łącznie do ich majątku wspólnego, objętego ustawową wspólnością majątkową małżeńską, kwoty 20.405,27 CHF oraz kwoty

46.320,55 PLN tytułem części dochodzonego roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego kosztem powodów wraz z odsetkami ustawowymi z tytułu opóźnienia liczonymi:

a) od kwoty 46.320,55 PLN od dnia 10.06.2018 r. do dnia zapłaty,

b) od kwoty 6.602,00 CHF od dnia 11.07.2019 r. do dnia zapłaty,

c) od kwoty 12.803,76 CHF od dnia 29.11.2020 r. do dnia zapłaty,

ewentualnie o:

2) zasądzenie od pozwanego Banku na rzecz powodów łącznie do ich majątku wspólnego objętego ustawową wspólnością majątkową małżeńską kwoty 251.993,07 PLN oraz 20.405,27 CHF tytułem części dochodzonego roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego kosztem powodów wraz z ustawowymi odsetkami z tytułu opóźnienia liczonymi:

a) od kwoty 90.564,59 PLN od dnia 10.06.2018 r. do dnia zapłaty,

b) od kwoty 14.882,75 PLN od dnia 11.07.2019 r. do dnia zapłaty,

c) od kwoty 146.545,73 PLN od dnia 15.02.2022 r. do dnia zapłaty,

d) od kwoty 6.602,00 CHF od dnia 11.07.2019 r. do dnia zapłaty,

e) od kwoty 13.803,76 CHF od dnia 29.11.2020 r. do dnia zapłaty.

Nadto wnieśli o zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powodowie swoje żądania uzasadniali tym, że umowy kredytu zostały zawarte według standardowego wzorca stosowanego przez bank. Powodowie nie mieli żadnego wpływu na zapisy odnoszące się do przyjętego przez Bank mechanizmu waloryzacji udzielonego kredytu – postanowienia nie zostały z powodami uzgodnione indywidualnie. Umowy zawierają postanowienia niedozwolone zawarte w § 2 ust. 2 zd. 5 w przypadku umowy (...) \ (...) oraz § 2 ust. 2 zd. 3 w przypadku umowy (...) \ (...) oraz § 6 ust. 1 zd. 1. Kwestionowane postanowienia są sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają interes konsumentów. Powodowie wskazali, że mają interes prawny w dochodzeniu roszczenia o ustalenia na podstawie art. 189 k.p.c. Powodowie jako podstawę żądania zapłaty wskazali art. 410 § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. (pозew k. 4-13, pismo z dnia 11.07.2019 r. – k. 818-837, pismo z dnia 29.11.2020 r. – k. 1200-1207, pismo z dnia 31.05.2021 r. – k. 1264-1266 oraz k. 1269-1271, pismo z dnia 15.02.2022 r. – k. 1305-1313).

Pozwany Bank konsekwentnie wnosil o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów solidarnie na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko wskazał, że kwestionuje roszczenie powodów zarówno co do zasady, jak i wysokości. Podniósł, umowy kredytu zawierają wszystkie niezbędne postanowienia, odzwierciedlają zgodny zamiar stron, a także nie znajdują się w nich klauzule waloryzacyjne ani abuzywne. Umowy kredytu będące przedmiotem niniejszego sporu spełniają wymogi przewidziane w prawie bankowym. Postanowienia umów kredytu są jasne i jednoznaczne oraz nie wprowadzają rażącej dysproporcji praw i obowiązków stron. Ponadto, nie są one również sprzeczne z dobrymi obyczajami. Ustalone w tabeli kursów kursy waluty nie były ustalane indywidualnie wobec powodów, lecz globalnie wobec wszystkich kontrahentów. Z ostrożności procesowej pozwany wskazał, że hipotetyczne wyeliminowanie z umów kredytu kwestionowanych postanowień nie oznacza, że umowy kredytu są w całości nieważne. Pozwany nie jest bezpodstawnie wzbogacony względem powodów. Podniósł zarzut przedawnienia roszczeń dochodzonych przez powodów. (odpowiedź na pozew k. 64-134, pismo pozwanego z dnia 08.01.2019 r. – k. 498-541, pismo pozwanego

z dnia 19.08.2019 r. k. 971-1033, pismo pozwanego z dnia 22.12.2020 r. – k. 1221- 1242, pismo pozwanego z dnia 22.06.2021 r. – k. 1274-1280, pismo pozwanego z dnia 16.03.2022 r. – k. 1344-1353).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 4 maja 2008 r. powodowie B. S. (1) i B. S. (2) jako konsumenci wystąpili do pozwanego Banku z wnioskiem o udzielenie kredytu mieszkaniowego i kredytu konsolidacyjnego. Kredyt miał zostać przeznaczony na spłatę zobowiązań. Jako wnioskowaną kwotę kredytu mieszkaniowego wskazali 106.600 zł, kredytu konsolidacyjnego 103.096 zł, zaś jako walutę kredytu (...). Powodowie w dniu złożenia wniosku o kredyt pracowali na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony uzyskując z tego tytułu wynagrodzenie w PLN.

Występując z wnioskiem powodowie złożyli oświadczenie, że po zapoznaniu się z:

- z warunkami udzielania kredytu mieszkaniowego/konsolidacyjnego/pożyczki konsumpcyjnej zarówno w złotych, jak i walucie (...)/EUR/USD,
- symulacjami wysokości płaconych rat zarówno w złotych, jak i w/w walucie obcej,
- są świadomi ryzyka kursowego związanego z zaciągnięciem ww. kredytu/pożyczki w walucie obcej mogącego mieć wpływ na wysokość płaconej przez nich raty kredytu/pożyczki w okresie kredytowania i decydują się na zaciągnięcie kredytu w walucie (...)/EUR/USD.

Ponadto złożyli oświadczenie, że zostali poinformowani przez Bank o ryzyku związanym z oprocentowaniem kredytu mieszkaniowego/konsolidacyjnego/pożyczki konsumpcyjnej zmienną stopą procentową oraz są świadomi ponoszeni tego ryzyka w przypadku zaciągnięcia ww. kredytu/pożyczki oprocentowanego zmienną stopą procentową.

(dowód: wniosek o kredyt z zał k. 163-169, oświadczenia k. 168-169, informacja o zobowiązaniach – k. 171-172, zeznania powodów – k. 1042v-1044v)

W dniu 11.06.2008 r. strony podpisały umowę kredytu nr (...) \ (...). Umowa składa się z dwóch części: z części pierwszej, w której zostały określone indywidualne uzgodnienia stron oraz z części drugiej, w której zostały określone warunki umowy. Pozwany udzielił powodom kredytu w kwocie 52.230 CHF na okres do 04.07.2033 r. z ostatecznym terminem wypłaty do 11.09.2008 r. Kredyt był przeznaczony na refinansowanie kredytu mieszkaniowego w innym banku. Wypłata kredytu miała nastąpić jednorazowo. Oprocentowanie kredytu było zmienne i na dzień sporządzenia umowy wynosiło 3,88%, w tym stała marża Banku wynosiła 1,00%. Strony ustaliły, że kredyt będzie spłacany w równych ratach. Jednorazowa prowizja za udzielenie kredytu została określona na 0,95% kwoty kredytu, minimum 300 zł. Spłata rat kredytu została zabezpieczona hipoteką kaucyjną do kwoty 78.345,00 CHF i hipoteką łączną umowną na nieruchomościach stanowiących własność powodów oraz cesją praw z polisy ubezpieczeniowej od ognia i innych zdarzeń losowych i pełnomocnictwem do rachunku w banku (pierwsza część umowy).

Warunki umowy przewidywały, że kwota kredytu będzie wypłacona w złotych. Do przeliczenia kwoty kredytu na złote Bank zastosuje kurs kupna (...) opublikowany w „Tabeli kursów dla kredytów mieszkaniowych i konsolidacyjnych w walutach obcych (...) Bank (...) S.A.”, obowiązujący w Banku w dniu wypłaty kwoty kredytu lub jego transzy. Za zgodą banku kredyt mógł zostać wypłacony również w (...) lub innej walucie (§ 2 ust. 2 zdanie 4-6 umowy).

W zakresie sposobu spłaty kredytu umowa przewidywała, że spłata odbywać się będzie poprzez obciążanie na rzecz Banku rachunku bankowego kredytobiorcy kwotą w złotych stanowiącą równowartość bieżącej raty w (...), zadłużenia przeterminowanego i innych należności Banku w (...) obliczonych przy zastosowaniu kursu sprzedaży (...) opublikowanego w „Tabeli kursów dla kredytów mieszkaniowych i konsolidacyjnych w walutach obcych (...) Bank (...) S.A.” obowiązującego w Banku na dwa dni robocze przed terminem każdej spłaty kwoty kredytu (§ 6 ust. 1 zdanie 1 umowy). W § 6 ust. 1 zdaniu 3 umowy wskazano, że za zgodą banku kredytobiorca może dokonywać spłaty kredytu także w (...) lub innej walucie.

W § 14 ust. 6 warunków umowy, zostało zawarte oświadczenie, że kredytobiorca jest świadomy dodatkowego ryzyka, jakie ponosi w związku z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej (ryzyko kursowe) oraz, iż w przypadku niekorzystnej zmiany kursu waluty, w jakiej został udzielony kredyt, zarówno kwota w złotych stanowiąca równowartość kwoty kredytu w walucie kredytu jak i kwota w złotych stanowiąca równowartość raty w walucie, w jakiej został udzielony kredyt, ulegną zwiększeniu. Natomiast w § 14 ust. 7 zostało zawarte oświadczenie, że kredytobiorca jest świadomy dodatkowego ryzyka, jakie ponosi w związku zaciągnięciem kredytu oprocentowanego zmienną stopą procentową oraz, iż w przypadku niekorzystnej zmiany 3 miesięcznej stawki LIBOR dla (...), rata kredytu ulegnie zwiększeniu.

(dowód: umowa (...) \ (...) – k. 16-26, harmonogram wypłaty kredytu – k. 27, regulamin kredytu mieszkaniowego i konsolidacyjnego (...) Bank (...) S.A. z dnia 01.08.2004 r. – k. 154-161, wydruk z księgi wieczystej (...) – k. 176-183, oświadczenie o ustanowieniu hipoteki na rzecz banku – k. 185, pełnomocnictwo – k. 214)

W dniu 11.06.2008 r. strony podpisały też drugą umowę kredytu, tym razem kredytu konsolidacyjnego nr (...) \ (...). Umowa składa się z dwóch części: z części pierwszej, w której zostały określone indywidualne uzgodnienia stron oraz z części drugiej, w której zostały określone warunki umowy. Powodowi udzielił powodom kredytu w kwocie 50.510 CHF na okres do 04.07.2023 r. Wypłata miała nastąpić jednorazowo do dnia 11.09.2008 r. Kredyt był przeznaczony na spłatę zobowiązań powodów w banku (...) S.A. z tytułu pożyczki hipotecznej. Oprocentowanie kredytu było zmienne i na dzień sporządzenia umowy wynosiło 4,68%, w tym stała marża Banku wynosiła 1,80%. Strony ustaliły, że kredyt będzie spłacany w równych ratach. Jednorazowa prowizja za udzielenie kredytu została określona na 0,95% kwoty kredytu, minimum 300 zł. Spłata rat kredytu została zabezpieczona hipoteką kaucyjną do kwoty 75.765,00 CHF i hipoteką łączną umowną na nieruchomościach stanowiących własność powodów oraz cesją praw z polisy ubezpieczeniowej od ognia i innych zdarzeń losowych i pełnomocnictwem do rachunku w banku (pierwsza część umowy).

Warunki umowy przewidywały, że do przeliczenia kwoty kredytu na złote Bank zastosuje kurs kupna (...) opublikowany w „Tabeli kursów dla kredytów mieszkaniowych i konsolidacyjnych w walutach obcych (...) Bank (...) S.A.”, obowiązujący w Banku w dniu wypłaty kwoty kredytu. Za zgodą banku kredyt mógł zostać wypłacony również w (...) lub innej walucie (§ 2 ust. 2 zdanie 3-4 umowy).

W zakresie sposobu spłaty kredytu umowa przewidywała, że spłata odbywać się będzie poprzez obciążanie na rzecz Banku rachunku bankowego kredytobiorcy kwotą w złotych stanowiącą równowartość bieżącej raty w (...), zadłużenia przeterminowanego i innych należności Banku w (...) obliczonych przy zastosowaniu kursu sprzedaży (...) opublikowanego w „Tabeli kursów dla kredytów mieszkaniowych i konsolidacyjnych w walutach obcych (...) Bank (...) S.A.” obowiązującego w Banku na dwa dni robocze przed terminem każdej spłaty kwoty kredytu (§ 6 ust. 1 zdanie 1 umowy). W § 6 ust. 1 zdaniu 4 umowy wskazano, że za zgodą banku kredytobiorca może dokonywać spłaty kredytu także w (...) lub innej walucie.

W § 14 ust. 6 warunków umowy, zostało zawarte oświadczenie, że kredytobiorca jest świadomy dodatkowego ryzyka, jakie ponosi w związku z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej (ryzyko kursowe) oraz, iż w przypadku niekorzystnej zmiany kursu waluty, w jakiej został udzielony kredyt, zarówno kwota w złotych stanowiąca równowartość kwoty kredytu w walucie kredytu jak i kwota w złotych stanowiąca równowartość raty w walucie, w jakiej został udzielony kredyt, ulegną zwiększeniu. Natomiast w § 14 ust. 7 zostało zawarte oświadczenie, że kredytobiorca jest świadomy dodatkowego ryzyka, jakie ponosi w związku zaciągnięciem kredytu oprocentowanego zmienną stopą procentową oraz, iż w przypadku niekorzystnej zmiany 3 miesięcznej stawki LIBOR dla (...), rata kredytu ulegnie zwiększeniu.

(dowód: umowa (...) \ (...) – k. 31-40, harmonogram wypłaty kredytu – k. 174, regulamin kredytu mieszkaniowego i konsolidacyjnego (...) Bank (...) S.A. z dnia 01.08.2004 r. – k. 154-161, wydruk z księgi wieczystej (...) – k. 176-183, oświadczenie o ustanowieniu hipoteki na rzecz banku – k. 186, pełnomocnictwo – k. 215)

Powodowie w dniu 30.06.2008 r. złożyli dyspozycję wypłaty kwoty kredytu z obu umów. Z tytułu umowy kredytu mieszkaniowego nr (...) \ (...) bank dokonał wypłaty w dniu 02.07.2008 r. kwoty 84.254,88 zł stanowiącej

równowartość kwoty 41.658,78 CHF i kwoty 21.380,29 zł stanowiącej równowartość kwoty 10.571,22 CHF oraz została pobrana prowizja w kwocie 496,19 CHF. Po potrąceniu prowizji powodowi została faktycznie wypłacona kwota 104.631,63 zł. Z tytułu umowy kredytu konsolidacyjnego nr (...) \ (...) bank dokonał wypłaty w dniu 03.07.2008 r. kwoty 102.010,00 zł stanowiącej równowartość kwoty 50.510,00 CHF oraz została pobrana prowizja w kwocie 479,85 CHF. Po potrąceniu prowizji powodowi została faktycznie wypłacona kwota 102.010,00 zł.

(dowód: zlecenie wypłaty k. 188 oraz k. 190, potwierdzenie zlecenia wypłaty – k. 189,191 oraz k. 313-315, wyciąg z rachunku bankowego powodów prowadzonego w (...) k. 237-257 oraz k. 258-278)

W dniu 16.02.2009 r. strony podpisały dwa aneksy nr (...), jeden do umowy kredytu nr (...) \ (...), drugi do umowy kredytu konsolidacyjnego nr (...) \ (...). Przedmiotem obu aneksów była zmiana terminu spłaty kredytu.

Następnie, w dniu 07.08.2009 r. strony podpisały dwa aneksy nr (...), jeden do umowy kredytu nr (...) \ (...), drugi do umowy kredytu konsolidacyjnego nr (...) \ (...). Przedmiotem obu aneksów była zmiana w zakresie m.in. dodania zapisu o pełnomocnictwie do rachunku walutowego w (...) w Banku oraz wskazania numeru rachunku do spłaty kredytu w (...).

Strony podpisały również dwa aneksy nr (...) z dnia 20.09.2012 r. Pierwszy do umowy kredytu nr (...) \ (...) z dnia 11.06.2008 r., zaś drugi do umowy kredytu konsolidacyjnego nr (...) \ (...) z dnia 11.06.2008 r. Aneksami tymi został zmieniony m.in. § 14 umowy, w którym wskazano, w jaki sposób obliczany jest kurs kupna i sprzedaży waluty umieszczony w Tabeli kursów dla kredytów mieszkaniowych i konsolidacyjnych w walutach obcych (...) Bank (...) S.A.". W tym samym dniu strony podpisały porozumienia dotyczące przystąpienia do programu promocyjnego DB SuperFrank, zgodnie z którym Bank obniżył wysokość spreadu walutowego wyrażonego w procentach dla waluty (...) do 2,50%, pod warunkiem, że powodowie będą spłacać kredyt za pośrednictwem rachunku w PLN prowadzonego przez pozwany bank.

(dowód: aneks nr (...) z dnia 16.02.2009 r. – k. 193 oraz k. 194, aneks nr (...) z dnia 07.08.2009 r. – k. 196-197 oraz k. 198-199, aneks nr (...) z dnia 20.09.2012 r. - k. 28-30, 201-203 oraz k. 41-44, 204-207, porozumienia – k. 45-47, 209-21 oraz k. 48-50, 212-213, wnioski o zmianę rachunku – k. 217-218, pełnomocnictwo – k. 220-221, wnioski o zmianę warunków umowy oraz zmianę rachunku – k. 223-224, wnioski o zmianę warunków umowy – k. 226-235)

Powodowie w okresie od dnia 04.08.2008 r. do dnia 04.03.2020 r. z tytułu spłat umowy (...) \ (...) uiścili kwotę 77.907,93 zł oraz 7.913,19 CHF, zaś z tytułu umowy nr (...) \ (...) kwotę 127.411,57 zł oraz 12.491,57 CHF. Następnie powodowie w okresie od 04.04.2020 do 04.04.2022 r. z tytułu spłat umowy (...) \ (...) uiścili kwotę 17.070,62 zł zaś z tytułu umowy nr (...) \ (...) kwotę 25.638,95 zł.

W związku z udzieleniem obu kredytów powodowie ponieśli łączne koszty z tego tytułu w kwocie 3.963,96 zł.

(dowód: zaświadczenie dot. umowy kredytu nr (...) \ (...) – k. 340-346, zaświadczenie dot. umowy kredytu nr (...) \ (...) – k. 348-353, wyciąg z rachunku bankowego powodów prowadzonego w (...) k. 237-257 oraz k. 258-278, historia rachunku – k. 280-292, k. 543-555, k. 767-784, k. 799-816, k. 838-841, k. 1088-1093, k. 1314- 1321, oświadczenie powódki złożone podczas rozprawy – k. 331, zeznania powodów – k. 1042v-1044v, opinia biegłego sądowego – k. 1128-1154)

Powodowie dokonali całkowitej spłaty rat obu umów kredytowych w marcu 2022 r.

(dowód: zeznania powoda – k. 1358)

(...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. jest następcą prawnym (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W..

(dowód: odpis KRS pozwanego – k. 141-152, okoliczność bezsporna)

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenie powodów o ustalenie, że umowa kredytu nr (...) \ (...) oraz umowa nr (...) \ (...), obie zawarte 11.06.2008 r. są nieważne Sąd uwzględnił w całości. W ocenie Sądu, mimo, że sama konstrukcja umowy nie jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego, to jednak zawiera ona postanowienia niedozwolone, których eliminacja skutkuje obiektywnym brakiem możliwości jej wykonania przez obie strony zgodnie z jej istotą. W konsekwencji, zasadne okazało się również roszczenie o zapłatę kwoty 20.404,76 CHF i kwotę 46.320,51 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 30.03.2022 r. do dnia zapłaty wywodzone z nieważności umów kredytowych.

W pozostałym zakresie powództwo o zapłatę roszczeń odsetkowych i 4 gr tytułem świadczenia głównego podlegało oddaleniu, jako bezzasadne.

Stan faktyczny został ustalony w oparciu o dokumenty przedłożone do akt sprawy, których wiarygodności żadna ze stron nie kwestionowała oraz zeznania świadków i powodów nie stwierdzając podstaw do podważenia ich wiarygodności.

Przesłuchani w sprawie świadkowie K. P. (k. 680-682), A. P. (k. 683v-685v), M. K. (1) (k. 1267v), M. K. (2) (k. 1268), M. M. (k. 1077-1079) wskazali że w 2008 r. pracowali w pozwanym Banku. Świadek M. K. (1) wskazała, że kojarzy powodów jako klientów pozwanego banku. Zeznali na okoliczność ogólnych procedur stosowanych przez bank w procesie udzielania kredytów.

Powodowie w pierwszym rzędzie domagali się ustalenia nieważności dwóch umów kredytowych oraz zapłaty z tego tytułu. Roszczenie ewentualne zostało zgłoszone na wypadek uznania przez Sąd, że roszczenie główne jest niezasadne. Tytułem roszczenia ewentualnego powodowie żądali wyłącznie zapłaty. Powodowie, w każdym wypadku wskazywali na to, że umowa zawiera postanowienia niedozwolone, które są bezskuteczne wobec nich. Wskazywane przez powodów postanowienia dotyczyły mechanizmu denominacji kwoty kredytu wyrażonej w walucie szwajcarskiej, a wypłacanej i spłacanej w walucie polskiej i związanych z tym przeliczeń według kursów walut, które to kursy – według ich stanowiska - pozwany mógł kształtować dowolnie. W ostatecznej ocenie powodów skutkiem tego umowa jest bezwzględnie nieważna.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że powodowie mieli interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy na podstawie art. 189 k.p.c. Zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się stwierdzenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, rozumiany jako obiektywną potrzebę usunięcia wątpliwości lub niepewności co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się również, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego.

W ocenie Sądu powodowie mają interes prawny w wystąpieniu z żądaniem pozwu, a polega on na tym, że w istocie domagają się definitywnego usunięcia niepewności prawnej co do istnienia nawiązanego na podstawie umowy stosunku prawnego lub jego treści w przypadku wyeliminowania niektórych ich postanowień z uwagi na ich niedozwolony charakter. Zgodnie z art. 385¹ k.c. skutkiem eliminacji takich postanowień nie zawsze musi być upadek całej umowy, gdyż co do zasady powinna ona obowiązywać dalej w zmienionej treści. W przypadku umowy długoterminowej, jakim jest objęta pozwem umowa kredytu, żądanie zwrotu kwot wypłaconych lub wpłaconych może wynikać z różnych przyczyn, zatem samo rozstrzygnięcie o uwzględnieniu lub oddaleniu żądania zapłaty na tle takiej umowy nie zawsze wyeliminuje wątpliwości co do jej istnienia lub treści. Taką możliwość daje natomiast rozstrzygnięcie o żądaniu ustalenia nieważności lub nieistnienia stosunku prawnego, jakim jest umowa kredytu wskutek jej upadku spowodowanego następczym powołaniem się przez kredytobiorcę – konsumenta – na niedozwolony charakter niektórych jej zapisów, względnie ustalenie, że te zapisy nie są dla niego wiążące (są bezskuteczne).

Dla rozstrzygnięcia o żądaniach stron w pierwszej kolejności rozważyć należało, jaki jest charakter umów podpisanych przez strony i czy wskazywane przez powodów postanowienia miały charakter niedozwolony.

Na wstępie wskazać należy, że powodowie w dniu 11.06.2008 r. zawarli dwie umowy o kredyt- jedną o kredyt mieszkaniowy, drugą o kredyt konsolidacyjny. Obie umowy zawierały mechanizm denominacji oraz ich postanowienia były zbieżne ze sobą. W związku z tym, nie ma potrzeby aby odrębnie uzasadniać w zakresie rozważań prawnych odrębnie każdą z umów, a jedynie w przypadku różnic, zostaną one omówione osobno.

Zasadnicze postanowienia umów w ocenie Sądu spełniają przesłanki z art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia – dalej pr. bank.) i pozwalają na uznanie ich za umowę kredytu bankowego. Znane są bowiem strony umowy, kwota i waluta kredytu (52.230 CHF oraz 50.510,00 CHF), cel, na jaki został udzielony (refinansowanie kredytu mieszkaniowego oraz spłata zobowiązań), zasady i termin jego spłaty (ratalnie), wysokość oprocentowania i zasady jego zmiany (suma stałej marży i zmiennej 3-miesięcznej stawki LIBOR dla (...)) oraz inne niezbędne warunki wynikające z art. 69 ust. 2 powołanej ustawy.

Oceny postanowień ww. umów nie zmienia okoliczność, że kwota udzielonego kredytu została określona i poddana oprocentowaniu w walucie szwajcarskiej, a miała być wypłacona i spłacana w walucie polskiej. Zgodnie z art. 358 § 1 k.c., w jego brzmieniu w dacie zawierania umowy, zobowiązania pieniężne na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej mogły być wyrażone tylko w pieniądzu polskim z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie. Już w tej dacie art. 69 ust. 2 pkt 2 pr. bank. przewidywał możliwość zawierania umów kredytu ze wskazaniem waluty obcej, zaś wyjątek dopuszczający tego typu umowy z udziałem banków wynikał z obowiązujących wówczas przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. – Prawo dewizowe (pr. dewiz.). Zgodnie z art. 3 ust. 1 i 3 pr. dewiz. oraz art. 1 i 2 pkt 18 pr. dewiz. Dokonywanie obrotu dewizowego przez banki było dozwolone m.in. wówczas, gdy dotyczyło zawarcia umowy lub dokonania innej czynności prawnej powodującej lub mogącej powodować dokonywanie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami rozliczeń w walutach obcych albo przeniesienie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami własności wartości dewizowych, a także wykonywania takich umów lub czynności.

Nie ulega wątpliwości, że postanowienia umów zawartych przez strony przewidywały rozliczenia kredytu w walucie szwajcarskiej, wypłatę kredytu w PLN na finansowanie zobowiązań w kraju. Tym samym umowa stron mogła powodować rozliczenia w walutach obcych i przenoszenie własności wartości dewizowych, a zatem mieściła się w ramach ustawowego zezwolenia, stanowiącego jednocześnie wyjątek od zasady wyrażonej w art. 358 § 1 k.c.

Powodowie wniesli o udzielenie im kredytu mieszkaniowego w kwocie 106.600 zł oraz kredytu konsolidacyjnego 103.096 zł, oznaczając walutę kredytu jako (...). Jak już wskazano, w umowie wyraźnie określono, że wypłata kredytu nastąpi w PLN, ewentualnie za zgodą banku w walucie (...) lub innej walucie obcej (§ 2 ust. 2 cz. II umowy „warunki umowy”). Nie ulega też wątpliwości, że przeznaczeniem kredytu było finansowanie zobowiązań kredytobiorców. Spłata kredytu zgodnie z umową miała następować poprzez obciążanie na rzecz Banku rachunku bankowego kredytobiorców kwotą w złotych stanowiącą równowartość bieżącej raty w (...). Za zgodą banku kredytobiorca mógł spłacać kredyt w walucie (...) lub innej walucie obcej (§ 6 ust. 1 cz. II umowy „warunki umowy”).

Oznaczałoby to, że walutą zobowiązania kredytowego był frank szwajcarski (...), jednak walutą jego wykonania – zgodnie z treścią umowy – miała być waluta polska (PLN).

Istota umów sprowadzała się zatem do zobowiązania Banku, że postawi do dyspozycji kredytobiorców pewną kwotę w PLN, która w dacie wypłaty stanowić miała równowartość kwoty wyrażonej dokładnie w (...), zaś powodowie zobowiązali się spłacać w PLN równowartość rat kredytu wyrażonych w (...) według wartości takiej raty na dzień spłaty.

Umowy stron zawierają zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego i jako takie stanowią jej w pełni dopuszczalny oraz akceptowany przez ustawodawcę wariant. O akceptacji takiej świadczy nadto wyraźne wskazanie tego rodzaju kredytów (denominowanych) w treści art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 prawa bankowego oraz wprowadzenie art. 75b prawa bankowego, na podstawie nowelizacji tej ustawy, które to zmiany weszły w życie z dniem 26 sierpnia 2011 r. Umowa taka jest nadto dopuszczalna na podstawie art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego

treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Istota umów stron polegała bowiem na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez powodów równowartości określonej kwoty pieniędzy z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie takiej równowartości, przy czym miernikiem tych wartości pozostawać miał kurs waluty szwajcarskiej do waluty polskiej. Zauważyć trzeba, że ryzyko zmiany kursu waluty przyjętej jako miernik wartości świadczenia z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając wartość kredytu w PLN, którą miał oddać do dyspozycji Bank, a nadto podwyższając jego wartość, którą miał spłacać kredytobiorca, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość tych świadczeń. W konsekwencji trudno uznać, aby konstrukcja umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, a realizowanego w walucie polskiej, była w swej zasadzie sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego. Ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża bowiem obie strony.

Przedstawione okoliczności pozwalają uznać, że powodowie mieli świadomość zarówno rodzaju zawartej z pozwanym umowami kredytu, jak też wiążących się z tym konsekwencji prawnych i finansowych. Przed zawarciem umowy podpisali oświadczenie, że zapoznali się z informacją, że zaciągając zobowiązanie w walucie obcej narażeni są na ryzyko zmiany kursów walutowych (k. 168-169). Ponadto powód zeznał „Pytałem o ryzyko kursowe, ale pani obsługująca nas powiedziała, że jeżeli kurs (...) wzrośnie o 5% to będziemy mieli o tyle więcej do spłaty jeżeli spadnie, to o tyle mniej. Powiedziała jednak, że musi nas uprzedzić, że jeżeli kurs wzrośnie o 20 % to o tyle też wzrośnie nasza spłata, ale to jest prawie niemożliwe.” (protokół rozprawy – k. 1042v).

Niemniej, powodowie podnieśli zarzut, że postanowienia umowne dotyczące mechanizmu obliczania wzajemnych zobowiązań w sposób określony w umowach są abuzywne, a w konsekwencji skutkują obiektywnym brakiem możliwości wykonywania umowy.

Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym już orzecznictwem „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym uznanie, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany” (wyrok SA w Warszawie z 14 czerwca 2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12 ; wyrok SA Warszawa z dnia 15 maja 2012 r. w sprawie VI ACa 1276/11, wyrok SA w Poznaniu z 6 kwietnia 2011 r. w sprawie I ACa 232/11).

W związku ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ((...)), zajęтым w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie (...)na tle wykładni dyrektywy (...), i podtrzymanym tam poglądem dotyczącym natury klauzul wymiany (czyli dotyczących kursów walutowych stosowanych do rozliczeń umów kredytowych), które wprowadzając do umów kredytowych ryzyko kursowe, określają faktycznie główny przedmiot umowy (pkt 44 powołanego wyroku), należy przyjąć, że postanowienia umowy stron w tym zakresie, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie, podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego (art. 385¹ § 1 zd. drugie k.c.). W przypadku uznania ich za niedozwolone, a tym samym za niewiążące kredytobiorcę, który zawiera umowę jako konsument, konieczne staje się również rozważenie skutków tego stanu rzeczy.

Nie ulega wątpliwości, że powodowie zawarli umowy o kredyt jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c. Okoliczność ta nie była kwestionowana przez pozwanego, jak również zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie prowadzi do odmiennego wniosku.

W konsekwencji należy dokonać oceny postanowień dotyczących kursów używanych do przeliczenia zobowiązań stron w ramach umowy. Ich istota sprowadza się do wskazania, że wysokość zobowiązań wynikających z każdej umowy będzie wielokrotnie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty. Bezspornie mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób, gdyż umowa w tym względzie odsyła tylko do „Tabeli kursów dla kredytów mieszkaniowych i konsolidacyjnych w walutach obcych (...) Bank (...) S.A.” obowiązującej w banku. Oznacza to, że zgodnie z umową Bank miał całkowitą swobodę w zakresie ustalania kursu waluty. Ponadto nie ulega wątpliwości, że zarówno wniosek kredytowy, jak i umowy stron stanowiły wzorce stosowane w Banku. Układ wniosku i umów wskazuje, że kredytobiorcy mogli określić potrzebną im kwotę oraz walutę kredytu, określić przeznaczenie kredytu, uzgodnić okres kredytowania, sposób zabezpieczenia, sposób wypłaty oraz wybrać rodzaj oprocentowania kredytu (zmiennie lub stałe). Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że pozostałe postanowienia i oświadczenia były możliwe do wynegocjowania. Do tego byłoby bowiem konieczne wykazanie, że kredytobiorca miał realny wpływ na kształt każdego z tych postanowień, czyli przedstawiono mu możliwość jego zmiany, z której zrezygnował. Taka okoliczność nie wynika natomiast ani z zeznań powodów, ani świadków, co oznacza, że postanowienia w zakresie kursów wymiany stosowanych w Tabeli nie były uzgodnione indywidualnie w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c.

Brak jest dowodu, aby kredytobiorcy zostali poinformowani, w jaki sposób te kursy i ta tabela jest kształtowana i świadomi tego wyrazili zgodę na ich stosowanie. Świadek A. P. zeznała „Negocjacji podlegała marża kredytu. Przy kredytach mieszkaniowych była stosunkowo niska, przy kredytach konsolidacyjnych była wyższa. Każdą rzecz można było negocjować. Najczęściej negocjacom podlegały marże, prowizje, opłaty za wcześniejsze spłaty, zdarzały się też negocjacje kursów do wypłaty. Negocjacje kursów następowały przed zawarciem umowy kredytowej. Negocjacje następowały w momencie pomiędzy decyzją banku o udzieleniu kredytu, a podpisaniem umowy kredytowej. W sytuacji gdy wynegocjowano kurs do wypłaty znajdowało się to w ostatnim punkcie tabelarycznym umowy. W sytuacji wynegocjowania było tam stwierdzenie, że kurs wypłaty będzie o X lepszy od kursu kupna z tabeli kursów mieszkaniowych i konsolidacyjnych z dnia wypłaty kredytu. Przykładowo jeżeli tabela przyjmowała kurs kupna na 2 zł to kurs będzie lepszy od tego kursu tabelarycznego o 2 grosze.” Jednocześnie świadek ten wskazał, że „nigdy nie brałam udziału w procesie kredytowym związanym z udzielaniem kredytu, negocjowaniem jego warunków. Informacje w sprawie mam stąd że zapoznałam się z umową kredytu zawartą przez powodów z bankiem.” (protokół rozprawy – k. 683v-684). W związku z tym zeznania świadka w zakresie możliwości negocjacji kredytobiorców z bankiem poszczególnych postanowień umownych, nie mają znaczenia dla niniejszej sprawy. Świadek bowiem nie może stwierdzić czy konkretnie powodom została zaoferowana możliwość negocjacji poszczególnych postanowień umownych, a jedynie, że taka możliwość istniała. Następni świadkowie wskazują na ogólną możliwość negocjacji umowy, jednak również nie odnoszą się konkretnie do tego, czy powodowie mieli możliwość negocjacji każdego z postanowień zawartego w umowie. Świadek M. K. (1) zeznała „Klienci mogli negocjować marżę i prowizje banku. Było to jednak uzależnione od wysokości dochodów i wysokości kredytu.” (protokół rozprawy – k. 1267v). Świadek M. K. (2) zeznała „Wydaje mi się, że klienci mogli coś negocjować, ale nie pamiętam czy z tego korzystali. Zależało to od kwoty kredytu i decyzji centrali.” (protokół rozprawy – k. 1268). Powód B. S. (1) zeznał „Po sporządzeniu umowy nie konsultowaliśmy jej treści” (protokół rozprawy – k. 1043v). Świadek K. P. jako pracownik departamentu skarbu pozwanego banku zajmował się m.in. tworzeniem tabel kursowych, a w swoich zeznaniach opisał szczegółowy sposób i zasady tworzenia tabel kursowych (protokół rozprawy – k. 680-682). Natomiast, świadek pracujący bezpośrednio przy udzielaniu kredytów klientom banku wskazał, że „ja nie wiedziałam w jaki sposób ustalone są kursy w tabeli. Nie pamiętam czy były jakieś regulaminy w banku wyjaśniające te kwestie.” (zeznania M. K. – k. 1268). Powyższe potwierdza, że pracownik niższego szczebla nie znał procesu tworzenia tabeli kursów. Dokładną wiedzę w tym zakresie miał przede wszystkim pracownik wydziału, w którym taka tabela była tworzona. Trudno uznać, że skoro sam pracownik pozwanego uczestniczący przy zawieraniu wielu umów kredytowych, nie znał szczegółowego mechanizmu ustalania walut, to powodowie w dacie zawierania umowy otrzymali informację, w jaki sposób bank ustala walutę, a tym samym mogli negocjować jej kurs.

W ocenie Sądu nie doszło zatem do indywidualnego uzgodnienia wszystkich postanowień umowy. Dla wykazania takiego faktu konieczne byłoby bowiem udowodnienie nie tyle, że powodowie mieli możliwość formułowania pytań

i negocjacji, lecz że taka możliwość była im realnie przedstawiona w odniesieniu do poszczególnych postanowień i świadomie z niej zrezygnowali a tego pozwany nie udowodnił.

W konsekwencji, w ocenie Sądu nie ma podstaw do przyjęcia, że postanowienia umów w zakresie mechanizmu ustalania kursu waluty, wyznaczającego wysokość zobowiązania powodów względem pozwanego, a tym samym i wysokość świadczenia głównego banku, zostały w przypadku umowy stron uzgodnione indywidualnie. Jako że powodowie wskazywali, że te postanowienia są niedozwolone, należało rozważyć, czy – skoro dotyczą głównego przedmiotu umowy – są wystarczająco jednoznaczne i czy wynikające z nich prawa lub obowiązki stron zostały ukształtowane sprzecznie z dobrymi obyczajami lub w sposób rażąco naruszający interesy powodów jako konsumentów. Odwołują się one do tabeli, co do której wskazano jedynie, że chodzi o tabelę obowiązującą w banku, bez wskazania, w jaki konkretnie sposób jest ona ustalana i jak ustalone są umieszczone tam kursy walut. To zaś nie pozwala na jednoznaczne określenie zakresu tych postanowień i konsekwencji płynących dla kredytobiorcy. Nie można uznać, aby tak sformułowane postanowienia były wystarczająco jednoznaczne. Kwestionowane postanowienia umów wskazywały na dwa rodzaje kursów – kurs kupna do ustalenia wysokości kredytu, którą należy wypłacić w PLN oraz kurs sprzedaży do ustalenia wysokości miesięcznych rat spłaty-natomiast sposób przeliczenia kursu waluty nie został w ogóle wskazany w żadnej z umów. Zważywszy, że sposób ustalania tych kursów nie został określony w umowie, oznacza to, że mógł on być wyznaczane jednostronnie przez Bank, czego nie zmienia okoliczność, że w pewnym zakresie mógł też doznawać ograniczeń ze strony regulatora rynku, czy z uwagi na sytuację gospodarczą, gdyż kredytobiorca nie miał na to żadnego wpływu. Na tle tak ukształtowanych postanowień dotyczących kursu waluty, która ma być miernikiem waloryzacji (przeliczenia) zobowiązań wynikających z umów kredytu bankowego utrwalony jest już pogląd, że mają one charakter niedozwolony, gdyż są „nietransparentne, pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron” (uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 382/18). Wysokość kredytu wyrażonego w walucie obcej do wypłaty w walucie polskiej, a następnie wysokość, w jakiej spłaty w walucie polskiej, będą zaliczane na spłatę kredytu wyrażonego w walucie obcej, zależą bowiem wyłącznie od jednej ze stron umowy. Powyższe oznacza, że po zawarciu umowy kredytobiorcy mieli ograniczoną możliwość przewidzenia wysokości kwoty, jaka zostanie im wypłacona, a następnie wysokości zadłużenia w PLN, skoro kursy wymiany w toku dalszego wykonywania umowy określić miał Bank. Pozwany mógł zatem w sposób dowolny kształtować wysokość swojego zobowiązania do wypłaty kwoty kredytu, jak również wysokość zobowiązania kredytowego w toku spłaty kredytu. Tym samym uzyskał też narzędzie do potencjalnego zminimalizowania niekorzystnych dla siebie skutków zmiany kursów na rynku międzybankowym lub zmian w zakresie oprocentowania (obniżka stopy bazowej), gdyż teoretycznie mógł je rekompensować zmianami kursu przyjętego do rozliczenia kredytu.

W ocenie Sądu przyznanie sobie przez pozwanego we wskazanych postanowieniach jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umów prowadzi do wniosku, że była ona sprzeczna z dobrymi obyczajami i naruszała rażąco interesy kredytobiorców w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – uchwała SN z 20 czerwca 2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Takie rozwiązania dawały Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na kredytobiorczynię całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty i pozostawiały mu całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości ich zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu. Nie niweczy tego okoliczność, że wypłata kredytu teoretycznie mogła nastąpić w walucie innej niż PLN. Przede wszystkim wskazać należy, że wypłata w innej walucie niż PLN mogła nastąpić wyłącznie wówczas gdy, pozwany Bank na to wyraziłby zgodę. W umowach nie zostały zawarte zasady czy też warunki jakie powinien spełnić kredytobiorca, aby kredyt został wypłacony w walucie obcej. Mimo, że taka możliwość została zawarta w postanowieniu umownym, to jednak faktycznie był to zapis dający jedynie jednej ze stron możliwość decydowania o tym, w jakiej walucie nastąpi wypłata kwoty kredytu. W związku z tym, możliwość wypłaty kredytu w innej walucie niż PLN miała charakter pozorny. Nie tworzyła bowiem żadnych prawnie skutecznych roszczeń dla kredytobiorców.

Oceny powyższej nie zmienia również okoliczność, że spłata kredytu mogła nastąpić zarówno w walucie kredytu, jak i w innej walucie. Tak jak w przypadku wypłaty kredytu, również na spłatę kredytu w walucie (...) lub innej pozwany bank mógł wyrazić zgodę. Natomiast umowa nie wskazywała w jakich okolicznościach taka zgoda zostanie udzielona. W związku z tym, mimo że istniała możliwość spłaty kredytu w różnych walutach, to ostatecznie o tym w jakiej walucie kredyt będzie spłacany decydował bank. Możliwość taka nie eliminowała zatem zaburzenia równowagi stron, do której dochodziło na etapie uruchomienia kredytu po kursie zależnym wyłącznie od Banku.

Dodatkowo wskazać należy, że swobodę ustalania kursu przez Bank eliminowała by jedynie możliwość bezwarunkowej wypłaty kredytu w walucie kredytu oraz spłaty w tej walucie, gdyż do wszystkich pozostałych walut Bank miał prawo stosować własny kurs. Tak więc warunkowa, warunkowa możliwość wypłaty i spłaty w walucie kredytu nie przywracała wystarczająco nierównowagi między stronami wynikającej z tego, że na etapie wypłaty kredytu, którego wysokość określono w (...), gdy wypłata miała nastąpić w PLN, wysokość wypłacanego kredytu w PLN ostatecznie zależała zawsze od decyzji Banku.

W świetle powyższych okoliczności przyjąć należy, że postanowienia uprawniające Bank do jednostronnego i nieskrępowanego ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia umowy stron należy uznać za niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ k.c. Nie ma znaczenia, czy z możliwości dowolnego kształtowania kursu Bank korzystał. Dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone wystarczy bowiem taka jego konstrukcja, która prowadzi do obiektywnej możliwości rażącego naruszenia interesów konsumenta, przy czym zgodnie z art. 385² k.c. ewentualna abuzywność postanowień umowy podlega badaniu na datę jej zawarcia z uwzględnieniem towarzyszących temu okoliczności i innych umów pozostających w związku z umową objętą badaniem (uchwała SN z 20 czerwca 2018 r. w sprawie III CZP 29/17).

Skoro zatem dla oceny abuzywności zapisów umów istotny jest stan z daty ich zawarcia, to bez znaczenia dla tej oceny pozostaje, w jaki sposób pozwany wykonywał lub wykonuje umowę, w szczególności to, w jaki sposób ustalał, czy też ustala swoje kursy, czy odpowiadały one kursom rynkowym, w jaki sposób pozyskiwał środki na prowadzenie akcji kredytowej i w jaki sposób księgował, czy też rozliczał te środki oraz środki pobrane od kredytobiorców. Bez znaczenia pozostają również dalsze zmiany tej umowy aneksami czy zawarte porozumienia w przedmiocie spłaty rat kredytu.

Podsumowując, w ocenie Sądu wskazane wyżej postanowienia umów dotyczące stosowania dwóch różnych rodzajów kursów, które mogły być swobodnie ustalone przez jedną ze stron umowy (Bank) nie zostały uzgodnione indywidualnie i kształtowały zobowiązania kredytobiorców w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, a zatem miały charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c., a w związku z tym nie wiążą powodów. Wylimitowanie wskazanych zapisów przy zachowaniu postanowień dotyczących określenia kwoty kredytu w (...) oznaczałoby, że kwota kredytu powinna zostać przeliczona na PLN, a kredytobiorcy w terminach płatności kolejnych rat powinni spłacać raty w PLN, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić takie rozliczenia. Nie ma przy tym możliwości zastosowania w miejsce wylimitowanych postanowień żadnego innego kursu waluty.

Zgodnie z wiążącą wszystkie sądy Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy(...)dokonaną przez (...) w powołanym już wyżej wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie(...):

- w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385¹ i nast. k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wylimitowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następnie je zaakceptuje,

- w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisem, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku (...)),

- nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałyby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - por. w szczególności pkt 57-62 wyroku (...)),

- w przypadku ustalenia, że wyeliminowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjąć, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (por. w szczególności pkt 41-45 wyroku (...)),

- nawet jeżeli skutkiem wyeliminowania niedozwolonych postanowień miałyby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (por. w szczególności pkt 66-68 wyroku (...)).

Wskazać przy tym trzeba, że ani prawo unijne, ani prawo polskie nie wymaga, aby w związku z zastrzeżeniem klauzuli abuzywnej konsument bezwzględnie uzyskał możliwość powołania się na nieważność całej umowy (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 marca 2012 r. w sprawie (...), J. P. i V. P. przeciwko SOS financ spol. sr.o., (...)-144, pkt 33).

Brak możliwości stosowania norm o charakterze ogólnym nie pozwala jednak na sięgnięcie do domniemanej woli stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.), które w odniesieniu do innych stosunków prawnych pozwalałyby na ustalenie wartości świadczenia określonego w walucie obcej np. przez odniesienie się do tej waluty według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski lub innych kursów wskazywanych przez strony w umowie. Nie ma zwłaszcza możliwości sięgnięcia po przepis art. 358 § 2 k.c., który posługuje się kursem średnim NBP w przypadku możliwości spełnienia świadczenia wyrażonego w walucie obcej. Po pierwsze, świadczenie obu stron było wyrażone w walucie polskiej (wyplata kredytu i jego spłata następowały bowiem w PLN, a (...) był tylko walutą indeksacyjną). Po drugie, wspomniany przepis nie obowiązywał w dacie zawarcia umowy (wszedł w życie z dniem 24 stycznia 2009 r.), zaś uznanie pewnych postanowień umownych za niedozwolone skutkuje ich wyeliminowaniem z umowy już od daty jej zawarcia, co czyni niemożliwym zastosowanie przepisu, który wówczas nie obowiązywał. Nawet gdyby uznać, że art. 358 § 2 k.c. mógłby być stosowany do skutków, które nastąpiły po dacie jego wejścia w życie, to nadal brak byłoby możliwości ustalenia kursu, według którego należałoby przeliczać zobowiązania stron sprzed tej daty, czyli przede wszystkim ustalić wysokości zadłużenia w (...) po wypłacie kredytu.

W ocenie Sądu eliminacja postanowień określających kurs wymiany i brak możliwości uzupełnienia umowy w tym zakresie skutkuje obiektywnym brakiem możliwości jej wykonania przez obie strony zgodnie z jej istotą, tj. jako umowy kredytu bankowego.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 pr. bank. umowa kredytu polega bowiem na tym, że Bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Po wyeliminowaniu z umów stron postanowień dotyczących kursów wymiany, wiadomo jedynie, że Bank zobowiązuje się postawić do dyspozycji kredytobiorcy równowartość określonej kwoty franków szwajcarskich w złotych polskich, lecz nie wiadomo, jak ma być ustalona ta równowartość (według jakiego miernika). Podobnie nie wiadomo, jaką kwotę powinni zwrócić kredytobiorcy, która miałaby być równowartością rat określonych w (...). Nie eliminuje tego możliwość spłaty w (...), gdyż nie w takiej walucie nastąpiła wypłata kredytu, a co więcej, nie wiadomo, czy Bank wywiązał się ze swojego zobowiązania, gdyż nie wiadomo, na podstawie jakiego kursu przeliczyć równowartość kredytu określonego w (...) na wypłatę w PLN. W konsekwencji nie da się ustalić kwoty kredytu w walucie wykonania zobowiązania, a brak jednoznacznego określenia kwoty kredytu udostępnianego i podlegającego zwrotowi (czy to w postaci ściśle określonej kwoty, czy to przez ściśle i jednoznaczne określenie parametrów do jej ustalenia – np. kursu wymiany) oznacza brak jednego z przedmiotowo istotnych elementów umowy kredytu

wskazanych w art. 69 pr. bank. Brak jednego z takich elementów oznacza, że każda z umów jest niezgodna z art. 69 pr. bank. i tym samym sprzeczna z prawem i z tego względu nieważna (art. 58 k.c.). Nieważność umowy oznacza, że nie istnieje stosunek zobowiązaniowy między stronami, jaki miałyby powstać w wyniku jej zawarcia.

Dodać należy, że wobec pierwotnej wady przedmiotowych umów, aneksy oraz porozumienia sporządzone do umów nie wprowadziły w nich skutecznych istotnych zmian. Miałyby one znaczenie, gdyby aneksy i porozumienia zostały zawarte w celu jednoznacznego wyeliminowania postanowień niedozwolonych, o których abuzywności kredytobiorca został poinformowany lub miał tego świadomość, a nadto godził się na ich zastosowanie do przeszłych rozliczeń, w ramach zmiany umowy decydując się na ich wyeliminowanie wyłącznie na przyszłość. Tymczasem zmiana umowy za pomocą aneksu i spłata zadłużenia najpierw w (...), następnie w PLN nie ma znaczenia. Saldo zadłużenia nie uległo zmianie i wynikało z pierwotnie wyliczonej kwoty udzielonego kredytu na podstawie abuzywnych postanowień. Zawarcie aneksu nie spowodowało, że została „naprawiona” pierwotna wadliwość umowy. Dodatkowo, należy podkreślić, że ustalenie czy określone postanowienie umowy było niedozwolone dokonuje się na chwilę zawarcia umowy, a nie aneksu zmieniającego tą umowę.

Z podanych przyczyn, na podstawie art. 189 k.p.c. w związku z art. 58 § 1 k.c. i art. 69 pr. bank, powództwo o ustalenie nieważności umowy kredytu nr (...) \ (...) oraz umowy kredytu nr (...) \ (...), obie zawarte w dniu 11.06.2008 r. pomiędzy powodami, a (...) Bank (...) S.A. w W. należało uwzględnić, o czym Sąd orzekł jak w **punkcie I sentencji wyroku.**

Z uwagi na powyższe w oparciu o art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 20.404,76 CHF i kwotę 46.320,51 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 30.03.2022 r. do dnia zapłaty, o czym orzekł jak w **punkcie II sentencji wyroku.**

Powyzsza kwota 20.404,76 CHF stanowi sumę świadczeń uiszczonych przez powodów w walucie (...) tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych w okresie od 04.08.2008 do 04.04.2022 r. z tytułu umowy kredytu nr (...) \ (...) (7.913,19 CHF) oraz umowy kredytu nr (...) \ (...) (12.491,57 CHF). Natomiast kwota 46.320,51 zł stanowi różnicę między świadczeniami uiszczonymi przez powodów w walucie PLN tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych obu umów od 04.08.2008 do 04.04.2022 r. a kwotą wypłaconego kredytu (251.993,03 zł -205.672,52 zł). Powodom została wypłacona łączna kwota kredytu w wysokości 205.672,52 zł (z tytułu umowy nr (...) \ (...) w kwocie 104.631,63 zł oraz z tytułu umowy (...) \ (...) w kwocie 101.040,89 zł) – potwierdzenia złożenia dyspozycji przelewu – k. 313-315. Powodowie zaś w okresie od dnia 04.08.2008 r. do dnia 04.04.2022 r. łącznie na rzecz pozwanego uiszcili łączną kwotę 251.993,03 zł, na którą składała się kwota 3.963,96 zł tytułem kosztów udzielonego kredytu oraz 248.029,07 zł (w okresie od dnia od dnia 04.08.2008 r. do dnia 04.03.2020 r. z tytułu spłat umowy (...) \ (...) uiszcili kwotę 77.907,93 zł, zaś z tytułu umowy nr (...) \ (...) kwotę 127.411,57 zł.; w okresie od 04.04.2020 do 04.04.2022 r. z tytułu spłat umowy (...) \ (...) uiszcili kwotę 17.070,62 zł zaś z tytułu umowy nr (...) \ (...) kwotę 25.638,95 zł).

Powyzsza kwota nie była sporna między stronami, wynikała ona z dokumentów pochodzących od obu stron postępowania. Strona powodowa mogła żądać zwrotu całej uiszczonej kwoty na rzecz pozwanego Banku, natomiast zdecydowała dochodzić się w toku niniejszego postępowania jedynie jej części. Dokonanie zsumowania wpłat dokonanych przez powodów i biegłego sądowego, a następnie odjęcie od sumy kwoty udzielonego kredytu nie stanowi skomplikowanego działania matematycznego. Roszczenie powodów o zapłatę zostało oddalone w zakresie kwoty 4 groszy, bowiem wyliczona przez powodów różnica między sumą wpłaconych kwot, a wypłaconymi kredytami wynosiła 46.320,55 zł, podczas gdy w rzeczywistości była to kwota 46.320,51 zł, o czym orzeczono w **punkcie III sentencji wyroku.**

Powodowie żądali zasądzenia odsetek od kwoty:

- 46.320,55 PLN od dnia 10.06.2018 r. do dnia zapłaty,

- 6.602,00 CHF od dnia 11.07.2019 r. do dnia zapłaty,

- 12.803,76 CHF od dnia 29.11.2020 r. do dnia zapłaty.

Żądanie powodów zostało uznane przez Sąd za zasadne od dnia 30.03.2022 r. tj. od dnia następnego po zamknięciu rozprawy. Powodowie pierwotnie nie kwestionowali ważności obu umów. Podnosili jedynie abuzywność zawartych w nich regulacji denominacyjnych. W toku procesu dokonali kilkukrotnej istotnej zmiany powództwa.

Z uwagi na skomplikowany charakter sprawy, mnogość zarzutów oraz rozbieżność orzecznictwa pozwany dopiero po przeprowadzeniu całego postępowania dowodowego miał dostateczną wiedzę, która pozwalała na ocenę zasadności roszczeń powodów. Do tego czasu powodowie, jako konsumenci mogli po pouczeniu Sądu wyrazić chęć kontynuowania umowy. Tak więc ostatecznie dopiero z tą chwilą pozwany znalazł się w opóźnieniu.

W związku z tym, Sąd na podstawie art. 481 § 1 k.c. zasądził odsetki za opóźnienie od dochodzonej kwoty od dnia 30.03.2022 r. do dnia zapłaty, o czym orzekł w punkcie **II sentencji wyroku**.

Wobec braku podstawy Sąd oddalił tym samym żądanie odsetek od kwoty 46.320,55 PLN od dnia 10.06.2018 r. do 29.03.2022 r., od kwoty 6.602,00 CHF od dnia 11.07.2019 r. do 29.03.2022 r., od kwoty 12.803,76 CHF od dnia 29.11.2020 r. do 29.03.2022 r., o czym orzekł w pkt **III sentencji wyroku**.

Bezzasadne jest powoływanie się na przez Bank na brak obowiązku zwrotu świadczenia z uwagi na przepisy art. 411 k.c., gdyż w pkt. 1 tej regulacji wyraźnie wskazano, że nie dotyczy on sytuacji, w której zwrot ma dotyczyć świadczenia spełnionego m.in. w wykonaniu nieważnej czynności prawnej – jak w sprawie niniejszej.

Strona powodowa spłacając kredyt nie spełniała również świadczeń z tytułu umowy przed nadejściem terminu ich wymagalności (art. 411 pkt 4 k.c.), skoro z uwagi na nieważność umowy nie była zobowiązana do takich spłat, a co najwyżej do zwrotu świadczenia nienależnego, jakim stała się wypłacona jej kwota kredytu.

Pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczeń co do wszystkich dochodzonych kwot zapłaconych przez powodów. Podniesiony przez pozwanego zarzut nie zasługuje na podzielenie. Pobranie środków z rachunku bankowego powodów przez Bank następowało w wyniku nieważnej czynności prawnej nie można tego określić jako świadczenia okresowego. Zastosowanie zatem znajdzie co do zasady w niniejszej sprawie dziesięcioletni termin przedawnienia, albowiem roszczenie powodów powstało przed zmianą przepisów wprowadzonych ustawą z 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 poz. 1104). Zgodnie bowiem z art. 5 ust. 3 ww. ustawy do przysługujących konsumentowi roszczeń powstałych przed dniem wejścia jej w życie i w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, których terminy przedawnienia są określone w art. 118 i art. 125 § 1 kodeksu cywilnego, stosuje się jego przepisy w brzmieniu dotychczasowym. Skoro zatem powodowie dochodzą roszczenia z tytułu pobranych im środków w okresie pomiędzy 04.08.2008 r., a 04.04.2022 r., to w dacie wejścia w życie zmienianych przepisów – 9 lipca 2018 r. – dziesięcioletni termin przedawnienia, na dzień wniesienia pozwu nie upłynął, a zatem ma on zastosowanie w dalszym ciągu w zakresie roszczeń powodów z tytułu zapłaty.

Należy odwołać się też do wyroków (...) z dnia 22.04.2021 r. w sprawie (...) z dnia 10.06.2021 r. w sprawie (...) oraz w połączonych sprawach od(...) uznając w tej mierze zarzut za bezskuteczny. Zgodnie z wyrokami (...), przepisy dyrektywy (...) w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich sprzeciwiają się przedawnieniu roszczeń konsumenckich, mających na celu stwierdzenie, że dane postanowienia umowne mają charakter nieuczciwy, jednak nie sprzeciwiają się przedawnieniu roszczeń restytucyjnych będących następstwem takiego stwierdzenia. Co więcej, bieg terminu przedawnienia takich roszczeń nie może się skończyć przed datą powzięcia przez konsumenta wiedzy o niedozwolonym charakterze takiego postanowienia, względnie przed dniem, w którym przy zachowaniu przeciętnej staranności wiedzę taką mógł obiektywnie rzecz biorąc powziąć. „Należy zauważyć, że termin przedawnienia może być zgodny z zasadą skuteczności tylko wtedy, gdy konsument miał możliwość poznania swoich praw przed rozpoczęciem biegu lub upływem tego terminu.” (teza 46 do wyroku (...) (...)). Nie oznacza to jednak, że zdarzenie to nie może nastąpić później to jest pomiędzy dowiedzeniem się o wadach umowy np. od adwokata, a momentem złożenia pozwu w sądzie. Wskazano tam również, że zasadę skuteczności ochrony

praw konsumentów „...należy interpretować w ten sposób, że stoi ona na przeszkodzie krajowemu uregulowaniu przewidującemu, że wytoczone przez konsumenta powództwo o zwrot kwot nienależnie wypłaconych na podstawie nieuczciwych warunków umownych w rozumieniu dyrektywy (...)lub warunków sprzecznych z wymogami dyrektywy (...) podlega trzyletniemu terminowi przedawnienia rozpoczynającemu bieg w dniu, w którym nastąpiło bezpodstawne wzbogacenie.” (teza 66 do wyroku (...) z dnia 22.04.2021 r. w sprawie w sprawie (...)). Podnoszono jednak, ze z uwagi na tak krótki okres przedawnienia w prawie krajowym – 3 lata, nie można tego uznać za czas możliwy na podjęcie stosownej reakcji przez konsumenta. Podobnie wcześniej omawiany wyrok (...) dotyczy 5 letniego okresu przedawnienia liczonego w prawie francuskim od dnia zawarcia umowy. W prawie polskim okres przedawnienia tego typu roszczeń wynosił 10 lat tak więc jest w ocenie Sądu dostatecznym na pozyskanie stosownej wiedzy i podjęcie kroków procesowych przez konsumenta.

Podobne stanowisko do wyroku (...), w dniu 7 maja 2021 r zajął polski Sąd Najwyższy. Sąd uznał, iż rozpoczęcie biegu terminu przedawnienia rozpoczyna się w momencie zakwestionowania umowy frankowej - złożenia reklamacji, wystosowanie wezwania do zapłaty, złożenia pozwu w Sądzie.

Uwzględnienie tego żądania dezaktualizuje potrzebę odnoszenia się do żądania ewentualnego.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. Powodowie nie znacznie ulegli w swym żądaniu, więc zasadnym było obciążanie pozwanego obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz powodów w całości. Koszty procesu po stronie powodów obejmowały uiszczoną opłatę sądową od pozwu (1000 zł), wynagrodzenie pełnomocnika (radcy prawnego) w stawce wynikającej z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (5.400 zł) oraz opinii biegłego w kwocie (1.964,37 zł). O odsetkach od zasądzonych kosztów procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c.

Z tego względu Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 8.381,37 zł, o czym orzekł jak w punkcie IV sentencji wyroku.